

Syntese for taigasædgås *Anser fabalis* Latham, 1787

Bakgrunnsinformasjon

Taigasædgås hekker spredt i skogsområder på strekningen fra Trøndelag til Finnmark. Hekkeperioden er fra ca. april til august. Fugler merket med satellitt-sendere fra bestanden i Nord-Trøndelag er registrert overvintrende på Jylland i Danmark.

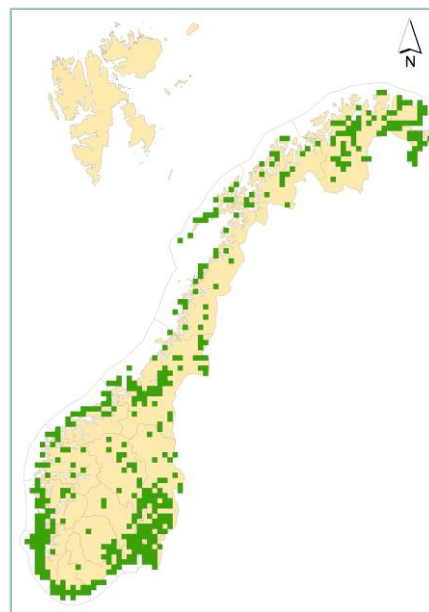
Taigasædgåsa hekker i minerotrofe myr- og våtmarksområder med åpne vannspeil og frodig siv- og viervegetasjon i bar- eller bjørkeskog. I Troms er taigasædgåsa også funnet hekkende ved større skogsvann i ren furuskog.

Arten finnes i ferskvannssystemer, våtmarkssystemer og fastmarks-skogsmark og kan forekomme i følgende naturtyper (NiN): T4 Fastmarksskogsmark, V1 Åpen jordvannsmyr og L Ferskvannsbunnsystemer.

Påvirkningsfaktorer

Artsdatabankens liste over påvirkningsfaktorer er benyttet. Følgende påvirkningsfaktorer er viktige for arten:

	Påvirkningsfaktor	Utdypende beskrivelse	Tidsrom	Omfang	Alvorlighetsgrad
1	Påvirkning på habitat > Landbruk > Jordbruk > Drenering (grøfting)	Drenering av myrer i hekkeområdene	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
2	Påvirkning på habitat > Landbruk > Jordbruk > Torvbryting	Torvtaking i hekkeområdene	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
3	Påvirkning på habitat > Landbruk > Skogbruk (kommersielt) > Skogsdrift, hogst og skjøtsel	Habitatødeleggelser grunnet skogbruk (inkludert anleggelse av skogsbilveger) i nærheten av hekkeområdene	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
4	Påvirkning på habitat > Landbruk > Opphørt/reduisert drift > Slått	Opphør av slått i myrområder	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent
5	Påvirkning på habitat > Habitatpåvirkning - ikke jord- eller skogbruksaktivitet (terrestrisk) > Utbygging/utvinning > Boligbebygging/boligutbygging	Hyttebygging	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
6	Påvirkning på habitat > Habitatpåvirkning - ikke jord- eller skogbruksaktivitet (terrestrisk) > Utbygging/utvinning > Infrastruktur	Veier og annen infrastruktur	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)

Antall individer	78
Antall lokaliteter	Ca. 50
Sist observert	2022
% europeisk bestand	1-5%
% verdens bestand	<1%

	(veier, broer, flyplasser mm.)				
7	Påvirkning utenfor Norge	Jakt og forurensning	Pågående	Det totale antallet reproduksjonsdyktige individ påvirkes (> 90 %)	Ukjent
8	Høsting > Uregulert jakt, fangst eller fiske	Tidligere jakt på arten	Kun historisk	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent
9	Høsting > Flora/faunakriminalitet	Egggrøveri	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
10	Fremmede arter > Konkurrenter	Konkurransen med kandedagås om hekkeplasser	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
11	Klimatiske endringer > Regionale	Klimaendringer	Pågående	Det totale antallet reproduksjonsdyktige individ påvirkes (> 90 %)	Ukjent
12	Menneskelig forstyrrelse > Rekreasjon/turisme	Forstyrrelser i hekkeområde fra ferdsel	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
13	Menneskelig forstyrrelse > Støy og ferdsel (forstyrrelser i hekketid mm.)	Forstyrrelser i hekkeområde fra ferdsel	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
14*	Påvirkning fra stedegne arter > Predatorer	Predasjon av egg, unger og adulte, spesielt rødrev	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Langsom, men signifikant, reduksjon (< 20 % over 10 år eller 3 generasjoner)
15*	Påvirkning på habitat > Landbruk > Skogbruk (kommersielt) > Skogreising/treslagskifte > Grøfting og grøfterens (f.eks. myr og sumpskog)	Grøfterensning	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
16*	Tilfeldig mortalitet > Bifangst > Terrestrisk > Skyting	Sædgås skutt utilsiktet under jakta	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
17*	Fremmede arter > Predatorer	Minkpredasjon av egg og unger	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent
18*	Påvirkning fra stedegne arter > Konkurrenter	Konkurransen med sangsvane om hekkeplasser	Pågående	Majoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (50-90 %)	Ukjent
19*	Påvirkning på habitat > Habitatpåvirkning - ikke jord- eller skogbruksaktivitet (terre-	Kollisjoner	Pågående	Minoriteten av de reproduksjonsdyktige individene påvirkes (< 50 %)	Ukjent

strisk) > Utbygging/utvinning > Kraftledning				
--	--	--	--	--

*Påvirkningsfaktoren er ny sammenlignet med Rødliste for arter 2021.

Status

Arten har status sterkt truet (EN) i Norsk rødliste for arter 2021. Dette er en endring fra 2010 da arten var sårbar (VU). Endringen skyldes taksonomisk endring - arten sædgås ble delt i tundrasædgås og taigasædgås. Arten er listet i Sensitive Artsdata (fortsatt som sædgås), men uten at det foreligger data der foreløpig.

Taigasædgås hekker i østlige deler av Finnmark og Troms, samt i Børgefjellområdet i Nord-Trøndelag-Nordland. Man kan ikke se bort fra at arten også hekker fåtallig i Hedmark. På en større skala har vi relativt god kunnskap om utbredelse i Norge, men sædgåsa er svært sky i hekkeperioden, og det er vanskelig å tilegne seg god informasjon om alle hekkelokaliteter på finere skala. Bestandstallet gir 39 par. Arten kan hekke i mindre grupper, men i hovedsak som spredte par.

Karfiguren er basert på alle observasjoner i Artskart etter 2000.

Mål og nullalternativ

Målet for arten er at den vurderes som sårbar (VU) på Norsk rødliste for arter i 2034. Det forutsetter en betydelig økning av dagens bestand. For å nå målet må følgende delmål oppfylles:

Mål	Delmål	Rødlistekriterium	Målsetting per 2034	Nullalternativ per 2034
VU	1.1	D1 Svært liten populasjonsstørrelse	> 250 individer	50-250 individer

Kunnskapshull

Kunnskapen om arten vurderes som tilstrekkelig til å foreslå tiltak, det er derfor ikke foreslått prosjekter som vil dekke kunnskapshull for arten.

Tiltak

For å nå målet om å forbedre status til VU, vil følgende tiltak bidra i positiv retning. Tiltakene er beskrevet, og nåverdien av tiltakskostnader er beregnet for perioden fra tiltakene antas igangsatt (2019) og fram til 2034.

Tiltak	Navn	Beskrivelse	Påvirkningsfaktor	Varighet av tiltak	Nåverdi av tiltakskostnad*
Tiltak 0.1**	Tilgang til sensitive artsdata	Informere og sikre tilgang til sensitive artsdata for kommunale og fylkeskommunale saksbehandlere og planleggere.		Årlig	
Tiltak 0.2**	Kartlegging - datalagring	Standardisere datalagring. All kartlegging og overvåking av taigasædgås skal skje på en standardisert måte.		Kontinuerlig	
Tiltak 1.1	Restaurering av myr	Restaurere myrområder som er drenert og/eller hvor tradisjonell slått har opphørt i gode områder for arten. Akkurat hvilke arealer som er aktuelle for dette tiltaket og størrelsen på disse, er uklart og krever en systematisk gjennomgang av potensielle lokaliteter som ligger utenfor rammen av dette prosjektet. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 50 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 50 000 dekar.	1, 4, 15	En gang, årlig oppfølging	Kr 519 600 000
Tiltak 1.2	Hindre drenering og torvtaking	Artens hekkeområder må sikres mot torvtaking og drenering av myr. Akkurat hvilke arealer som er aktuelle for dette tiltaket og størrelsen på disse, er uklart og krever en systematisk gjen-	1, 2	En gang	Trolig svært høye kostnader

		nomgang av potensielle lokaliteter. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 50 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 50 000 dekar.			
Tiltak 1.3	Skogbruk	Skånsom hogst i gode områder for arten, og unngå anleggelse av skogsbilveier i slike områder. Slike områder må kartfestes basert på forekomst. Ikke tilgjengelig via Sensitive Artsdata. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 50 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 50 000 dekar.	3	En gang	Kostnadene er ukjente
Tiltak 1.4	Overvåking av reiområder	Overvåke reiområder for å unngå faunakriminalitet og forstyrrende ferdsel. Akkurat hvilke arealer som er aktuelle for dette tiltaket og størrelsen på disse, er uklart og krever en systematisk gjennomgang av potensielle lokaliteter. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 20 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 20 000 dekar.	9, 12, 13	Årlig	1 500 000
Tiltak 1.5	Redusere risiko for kollisjoner	Forhindre kollisjoner med kraftledninger, gjennom merking av kraftledninger i spesielt utsatte områder. Akkurat hvilke arealer som er aktuelle for dette tiltaket og størrelsen på disse, er uklart og krever en systematisk gjennomgang av potensielle lokaliteter.	19	En gang, men må følges opp for reparasjoner	Kostnadene er ukjente
Tiltak 1.6	Informasjon for å redusere forstyrrelser ved hekkeplass	Tiltaket har som formål å forhindre forstyrrelser ved hekkeplass fra ulike aktiviteter (ferdsel til fots, fotografering osv.), gjennom å informere i forkant av ferdsel. Akkurat hvilke arealer som er aktuelle for dette tiltaket og størrelsen på disse, er uklart og krever en systematisk gjennomgang av potensielle lokaliteter. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 20 lokaliteter.	12, 13	En gang	1 400 000
Tiltak 1.7	Kanalisering av ferdsel for å redusere forstyrrelser ved hekkeplass	Omlegging av ferdselsårer for å forhindre forstyrrelser ved hekkeplass. Ferdselsårene bør legges minst 1000 m fra reir. Tiltaket inkluderer omlegging på kart og i terreng (med merking av sti/løyper og evt. tilrettelegging (skilt, stukket løype), samt informasjon om omlegging til viktige sluttbrukere. Det er vanskelig å anslå hvor mange stier/løyper det er snakk om; det kreves en kartlegging av aktuelle arealer i hekkeområder og befaringer for å finne egnede alternative traseer. Dessuten er det svært vanskelig å kartfeste eksakt reirlokalisering siden arten er svært sky/kryptisk i hekkeområdet. Det er derfor ikke gitt estimater på areal/områder.	12, 13	En gang, men med vurdering av oppfølgingsbehov årlig	Kostnadene er ukjente
Tiltak 1.8	Økt sikring av artens leveområder	Dette tiltaket må ses i sammenheng med igangsatte tiltak (0.1, 0.2) og foreslått tiltak 1.3, og har som formål å inkludere informasjon om taigasædgås i planprosesser (utbygging, infrastruktur mv.). Data på hekkeområder er ikke tilgjengelig via Sensitive Artsdata, og det er vanskelig å anslå hvor mange kommuner som er aktuelle, men vi estimerer her 2 kommuner i hver av fylkene Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark.	Alle	Per område	330 000
Tiltak 1.9	Uttak fremmede arter	Ta ut mink og kanadagås i kjerneområder for arten. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig	10, 17	Kontinuerlig	11 100 000

		på 50 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 50 000 dekar.			
Tiltak 1.10	Uttak rødrev	Ta ut rødrev i kjerneområder for arten. Her har vi estimert at tiltaket er nødvendig på 50 lokaliteter, hver med en estimert gjennomsnittsstørrelse på 1000 dekar, totalt 50 000 dekar.	14	Kontinuerlig	11 100 000
Tiltak 1.11	Forhindre bifangst	Forhindre at jegere skyter feil art. Bedre informasjon til jegere. Gjennom jegerorganisasjoner. Artskunnskap gjennom f.eks. opplæring/jegerkurs.	16	Årlig	90 000
Tiltak 1.12	Reduksjon av jakt internasjonalt	Internasjonale avtaler for bærekraftig jakt.	7	Årlig	Kostnadene er ukjente

*Kostnadsdrivere per tiltak: Tiltak 1.6 og 1.11 innebærer kostnader til informasjonsmaterieell og spredning av dette. For de øvrige tiltakene er det i hovedsak tidskostnader til ulike skjøtselstiltak som medfører kostnader. Relativt mange tiltak har ukjente tiltakskostnader, oftest fordi man må innhente mer informasjon om hvilke områder tiltak bør gjennomføres i, i hvilket omfang, med hvilken utforming mv.

**Tiltaket er igangsatt og inngår i nullalternativet. Videreføring er en forutsetning for måloppnåelse.

Tiltaksanalyse – tiltakspakker

Blant mulige tiltak som er listet ovenfor, er det identifisert fem tiltakspakker. Tiltakspakkene består av aktuelle tiltak som til sammen gjør at målet nås med minst 50 % sikkerhet.

	Tiltak som inngår i pakken	Sannsynlighet for måloppnåelse	Nåverdi av tiltakskostnad
Tiltakspakke 1	Tiltak 1.1	50-75 %	Kr 519 600 000
Tiltakspakke 2	Tiltak 1.3	50-75 %	Kostnadene er ukjente
Tiltakspakke 3	Tiltak 1.8	50-75 %	Kr 330 000
Tiltakspakke 4	Tiltak 1.12	50-75 %	Kostnadene er ukjente
Tiltakspakke 5	Tiltak 1.1, 1.3, 1.8 og 1.12	75-85 %	Kr 519 900 000 + kostnader for tiltak 1.3 og 1.8

Tilleggseffekter

Taigasædgås indikerer intakte økosystemer. Den er karismatisk og kan være viktig i naturbaserte opplevelsestjenester.

Samlet vurdering og anbefaling

Tiltakspakke 5 anbefales. En kombinasjon av alle tiltak med høyest sannsynlighet for måloppnåelse bør gjennomføres. Alle andre kombinasjoner vil trolig ikke gi høyere sannsynlighet enn enkelttiltak.